

3. Теория и практика управления персоналом : учеб.-метод. пособ. / Авт.-сост. Г. В. Щёкин. – 2-е изд., стереотип. – К. : МАУП, 2003. – 280 с.: ил. – Библиогр. в конце разд.
4. Воробьев А.В. Модель преодоления интервала междолжностных компетенций // Educational Technology & Society 9(4) 2006, pp. 260-264.
5. Смольникова Ю. Ю. Компетенции, необходимые для формирования профессионального суждения аудитора, определяемые международными стандартами аудита / Ю. Ю. Смольникова // Аудиторские ведомости. – 2013. – № 1. – С. 49-55.
6. Handbook of international education pronouncements 2010 Edition. The International Federation of Accountants (IFAC), 2010.
7. Кодекс этики. The Institute of Internal Auditors, 2013.
8. Tom Campbell, Keith A Houghton. Ethics and auditing. Canberra: ANU E Press, 2005.

Иванюк Х. Ю.

Львовский институт банковского дела
Университета банковского дела Национального банка Украины

**МОДЕЛИРОВАНИЕ АВТОМАТИЗИРОВАННОЙ ИНФОРМАЦИОННОЙ СИСТЕМЫ
ПОВЫШЕНИЯ КОМПЕТЕНТНОСТНЫХ ХАРАКТЕРИСТИК АУДИТОРА**

Резюме

Исследована важность непрерывного обучения аудиторов и соблюдения высокого уровня их квалификационных характеристик. Обоснованы преимущества применения автоматизированных систем для обучения и повышения квалификации аудиторов с использованием компетентностного подхода. Спроектирована модель общего учебного плана аудитора на основе компетенций, а также показано построение индивидуального учебного плана для дальнейшего внедрения в систему компетентностного диагностику и повышения уровня знаний аудитора.

Ключевые слова: аудитор, автоматизированная информационная система, непрерывное обучение, компетенции, индивидуальный учебный план.

Ivanyuk Kh. Yu.

Lviv Institute of Banking
of the University of Banking of the National Bank of Ukraine

**MODELLING OF AUTOMATED INFORMATION SYSTEM FOR IMPROVEMENT
THE COMPETENCE CHARACTERISTICS OF AUDITOR**

Summary

It was investigated the importance of continuous training of auditors and observance of high level of qualification characteristics. It was grounded the advantages of the application of automated systems for the training and qualification of auditors using the competence approach. It was designed the model of auditor's general educational plan based on competencies and show the construction of individual educational plan for further implementation to the system of competence diagnostic and increasing knowledge of auditor.

Key words: auditor, automated information systems, continuous training, competence, individual educational plan.

УДК 338.49

Мельников В. В.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ІННОВАЦІЙНІ КЛАСТЕРИ ТА ЇХ РОЛЬ В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІКОЮ

Досліджено теоретичні питання формування інноваційних кластерів та їх роль в управлінні економікою. Викладено основні положення щодо формування національної та регіональної інноваційної системи. Проаналізована необхідність створення інноваційно-орієнтованої економіки в сучасних умовах. Розглянуто необхідність кластеризації економіки України.

Ключові слова: інновація, кластер, управління, конкурентоспроможність, національна інноваційна система, синергетичний підхід.

Постановка задачі. Інноваційні процеси відіграють важливу роль в сучасній економіці. Неможливо досягти ефективного економічного розвитку, впроваджуючи інновації лише на окремому суб'єкті господарювання. Сучасний період глобалізації, інформатизації показує, що ефективно впровадження інновацій повинно проходити системно. Головною оцінкою інноваційної діяльності компанії є кластер, який складається з взаємопов'язаних фірм, розташованих в одному регіоні, що працюють в одній га-

лузі. Однією з головних складових успішного кластеру є його інноваційна направленість, оскільки без впровадження інновацій кластерне об'єднання буде прототипом територіально-виробничих об'єднань і зможе проіснувати лише обмежений проміжок часу до логічного, тому при створення подібного об'єднання необхідно розрахувати рентабельність функціонування та затрати на його створення, і економічну ефективність, яку отримують компанії, які ввійдуть в інноваційний кластер.

Таблиця 1

Класифікація інновацій

Ознака класифікації	Види інновацій
За результатами	Наукові, технічні, конструкторські, виробничі, інформаційні
За темпами впровадження	Стрибокподібні, швидкі, зростаючі, уповільнені, затухаючі
За масштабами	Глобальні, транснаціональні, регіональні, місцеві
За результативністю	Зростаючі, високі, низькі, стабільні
За характером ефективності	Фінансові, бюджетні, економічні, соціальні
За розповсюдженням	Одиничні, дифузійні
За охопленням очікуваної частини ринку	Локальні, системні, стратегічні
За глибиною внесених змін	Радикальні (базові), покращуючі, модифікаційні
За місцем у виробничому процесі	Сировинні, технологічні, продуктові

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам становлення нових економічних відносин присвячено багато праць сучасних дослідників, які розглядають різні аспекти становлення економіки нового типу [1-3]. Важливість інноваційної складової в економіці нового типу досліджували в своїх працях В.А. Дзеніс, С.А. Дзеніс, В.П. Евтушенков, В.М. Полтерович, В.Л. Плєскач, Т.Ю. Зінчук та інші [4-7]. Нові можливості та нові проблеми інноваційного розвитку економіки, які виникають в сучасних ринкових умовах, досліджував Солов'єв В.П. [8].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не аналізувався системний вплив інноваційних кластерів та їх роль в управлінні економіки. Не розглядалася необхідність моделювання управління інноваційних кластерів та синергетичний ефект.

Метою статті є розгляд та аналіз впливу ролі інноваційних кластерів на управління економікою.

Виклад основного матеріалу. Сучасний стан інноваційної активності в Україні більшість дослідників, як українських, так і закордонних, визначають як незадовільний або кризовий. Якщо сьогодні і надалі ця тенденція не зміниться, Україна має абсолютні шанси назавжди втратити будь-яке геополітичне значення.

Інновація – це не окремий об'єкт. Сучасний період глобалізації та інформатизації показує, що ефективне впровадження інновацій повинно проходити системно, тобто на регіональному або корпоративному рівні для виходу держави на нові ринки збуту, а також для підвищення конкурентоспроможності та збільшення рентабельності виробництва, що сприятиме розвитку малого та середнього бізнесу.

Вплив інновацій на соціально-економічне середовище в сучасних умовах є очевидним, тому виникає необхідність створення інноваційної інфраструктури. Поняття інноваційної інфраструктури є неоднозначним, хоча і закріплено в деяких нормативних та законних актах.

Згідно з Законом України «Про інноваційну діяльність» [10], інновації це новостворені або вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва та соціальної сфери. Класифікація інновацій представлена в таблиці 1.

У даний час у зв'язку з переходом до нового типу державно-економічного устрою і відкриттям національної економіки для зовнішнього конкурентного ринку індустріальна стратегія розвитку країни себе вичерпала. Відбувається трансформація територіального економічного устрою України, в ході якої з'являються нові регіональні соціально-економічні утворення поверх старих адміністративних кордонів, що представляють собою гнучкі мережі виробничо-технологічної кооперації близько локалізованих підприємств, що виробляють одну і ту ж або суміжну продукцію і спільно забезпечують гарні конкурентні позиції на внутрішньому і зовнішньому ринках для галузі та економіки країни.

Визначальну роль у світовому економічному просторі відіграють ті держави, що усвідомили, що знання цінюються більше за сировину.

Поняття кластера в західній літературі було введено в економічну теорію Майклом Портемом: «кластер – це зконцентровані за географіч-

ною ознакою групи взаємопов'язаних компаній, спеціалізованих постачальників, постачальників послуг, фірм у відповідних галузях, а також пов'язаних з їх діяльністю організацій (наприклад, університетів, агентств по стандартизації, а також торгових об'єднань) у певних областях, що конкурують, але разом з тим і ведуть спільну роботу» [10].

Кластер – це новий ефективний спосіб і система взаємодії, постійного ділового спілкування територіально і економічно споріднених учасників виробничого процесу заради отримання кожним із них сукупного синергетичного комерційного результату.

Кластери виконують роль конструктивних блоків у продуктивній, інноваційній економіці. У широкому розумінні кластер як агломерація фірм та їхніх постачальників дозволяє створити локально-сконцентровані ринки праці. Кластеризація фірм в регіонах дозволяє посилювати процеси спеціалізації і розподілу праці між фірмами, пропонуючи їм більш широкий масштаб операцій. Залучаючи покупців і продавців до системної взаємодії, вдається знизити вартість одиниці продукції, виготовленої завдяки спільній діяльності.

Економіка, що формується на основі кластерів, – це модель конкурентоздатної та інвестиційно привабливої економіки, що забезпечує високий рівень та якість життя населення.

Під інноваційним кластером можна розуміти неформальне об'єднання зусиль різних організацій (промислових компаній, дослідницьких центрів, індивідуальних підприємців, органів державного управління, громадських організацій, університетів тощо). Об'єднання в інноваційний кластер формує систему поширення інновацій та інтелектуального капіталу та зменшується собівартість впровадження їх на всіх організаційних рівнях. Кластери створюють новий продукт або послугу за допомогою декількох фірм або дослідницьких організацій. Таким чином, їх товар більш якісний та має меншу собівартість, що збільшує їх конкурентоспроможність на ринку.

Основні причини входження організацій в інноваційний кластер:

- зменшення витрат на впровадження інновацій за рахунок кооперації та інтеграції;
- збільшення ефективності виходу на нові ринки та зменшення ризику;

-створення єдиного інформаційного простору для організацій, що знаходяться в одному інноваційному кластері;

- підвищення інвестиційної привабливості, як з внутрішніми так і зовнішніми інвесторами;
- збільшення потенційного ринку консалтингових та інжинірингових компанії за рахунок виконання комплексних проектів та програм, нових технологій.

Інноваційні кластери фінансуються за допомогою власного капіталу або внесків учасників, також фінансування може бути з боку інвесторів або клієнтів, які зацікавлені в створенні інноваційного продукту, і кредитування іншими банками, які не входять в інноваційний кластер.

Кластери створюють новий продукт або послугу за допомогою декількох фірм або дослідницьких організацій. Таким чином, їх товар більш якісний та має меншу собівартість, що збільшує їх конкурентоспроможність на ринку. Контури та взаємодія учасників зображена на рис. 1.

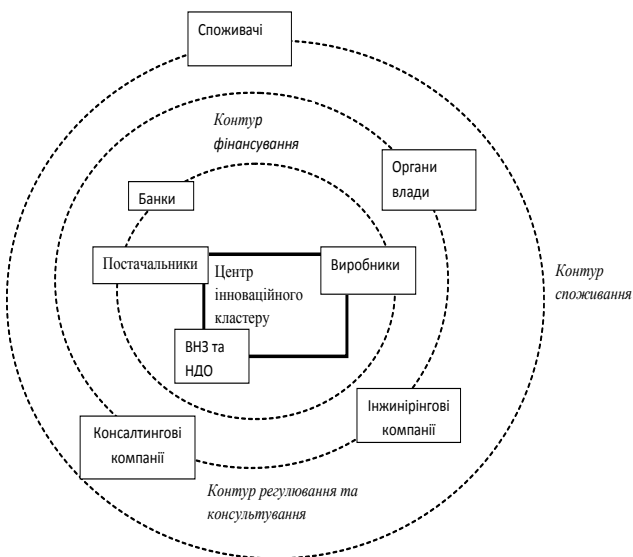

Рис. 1. Контури інноваційного кластеру

Вищі навчальні заклади (ВНЗ) та науково-дослідні організації (НДО) виконують функції: навчання, розробки нових методологій та проектування технологій, формування висококваліфікованих працівників, розробки рекомендацій та нових наукових ідей.

Розвиток територіальних кластерів в Україні є однією з умов підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки та інтенсифікації механізмів приватно-державного партнерства. У свою чергу це вимагає об'єднання зусиль адміністрації області і міста, виробничих, науково-дослідницьких, освітніх та сервісних підприємств для організації спільної діяльності у складі територіального кластера в інтересах модернізації та інноваційного розвитку економіки регіону, зростання зайнятості і доходів населення території.

Кластери можуть розміщуватися на території як одного, так і декількох регіонів, і являють собою особливий економічний та інформаційний простір, організований шляхом об'єднання державних органів управління та суб'єктів господарської діяльності, яке сприяє зростанню ділової активності та ефективності ведення бізнесу, залученню інвестицій та економічному розвитку регіону на основі спеціально створюваних інститутів підтримки. При цьому світовий досвід еко-

номічного розвитку передових країн дає наглядні приклади підвищення конкурентоспроможності регіонів і територіальних виробничих комплексів шляхом реалізації кластерної політики регіонального розвитку.

Найбільш високий рівень конкурентоспроможності регіональної економіки забезпечують інноваційні кластери або кластери потенційних інновацій, оскільки інноваційні кластери створюються на основі передових досягнень в галузі науки, техніки і технології промислового виробництва, що дозволяють формувати і займати нові ринкові ніші, то одним з основних умов їх утворення в регіоні є створення регіональних модулів Національної інноваційної системи України.

Усвідомлення необхідності формування в національних економіках систем управління інноваційними процесами виникло відносно недавно. К.Фріменом була висловлена думка про національні інноваційні системи (НІС) та їх ролі в управлінні інноваційними процесами [11]. В залежності від масштабності можуть бути розглянуті не тільки національні інноваційні системи (НІС), але і регіональні інноваційні системи (РІС).

Компоненти макроекономічного середовища, які необхідні для створення НІС та РІС :

- Виробничий капітал – капітал реальної економіки товарні ринки і ринки ресурсів;
- Фінансовий капітал та фінансові ринки, держава (сектор загальнодержавного управління);
- Національна грошова система і грошові ринки;
- Валютна система і валютні ринки;
- Інституціональна середина та інститути.

Одним з основних напрямків національної інноваційної системи має стати створення умов модернізації промисловості, підтримка і розвиток конкурентоспроможних на глобальному ринку територіальних виробничих кластерів.

Задачі, які повинна виконувати НІС:

- модернізація і диверсифікація промисловості;
- пріоритетний розвиток високотехнологічних і наукомістких галузей, значне збільшення частки інноваційної продукції в загальному обсязі промислового виробництва;
- нарощування темпів імпортозаміщення;
- створення сприятливих умов для розвитку приватного інноваційного підприємництва в сфері матеріального виробництва;
- ефективна зовнішньоекономічна політика, що враховує наслідки асоціації України с ЕС.

Центральна увага НІС повинна приділятися в досягненні ефективної кооперації учасників інноваційного кластеру, налагоджуючи доступ до нових технологій, розподіл ризиків. Стимулювання виникнення кластерів повинно ставитися до числа пріоритетів державної політики регіонального розвитку, оскільки їх виникнення та функціонування є умовою довгострокової конкурентоспроможності економіки України. Основні компоненти НІС: ринок нововведення, ринок інновацій та ринок інвестиції.

Необхідність і ступінь втручання держави в РІС повинна визначатися конкретними умовами перехідного періоду з урахуванням кризового стану світової економіки. Перспектива організаційного розвитку корпоративного сектора промисловості, полягає у створенні механізму, об'єднуючого ринкові і державні важелі управління. З цією метою трансформація існуючих та створення інноваційних форм, методів та інструментів адміністративного корпоративного управління повинні бути засновані на несуперечливому (гармонійному) по-

еднанні державно-адміністративних і непрямих (економічних та інших) способів управління такими асоційованими промисловими організаціями як регіональні інноваційні кластери.

Стратегія соціально-економічного розвитку держави залежить від систематизованого впровадження інновацій. Використовуючи НІС та РІС можливо досягти цього результату при правильному підході до управління інноваційних кластерів. За останнє десятиліття Стратегії інноваційного розвитку розроблені і прийняті в багатьох інноваційно розвинених країнах і країнах з перехідною економікою. При підготовці проекту «Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів», який був винесений на парламентські слухання, що відбулися у Верховній Раді України 17 червня 2009 року, була досліджена методологія і практика підготовки аналогічних документів в таких країнах, як Болгарія, Великобританія, Угорщина, Німеччина, Данія, Ірландія, Канада, Словацька Республіка, Фінляндія, Франція, Чеська Республіка, Японія [12].

Проаналізувавши проект можна розділити, можна розділити цілі на такі категорії: стратегічні, управлінські та оперативні.

Стратегічні цілі інноваційної політики повинні бути більш пов'язані з зовнішніми проблемами інноваційної кластеризації економіки. Тобто НІС перш за все повинна себе позиціонувати на світовому ринку товарів та послуг, сприяти сприятливому інвестиційному простору для іноземних інвесторів. Реалізація цих цілей здійснюється шляхом прийняття управлінських (адміністративних) рішень на певних етапах досягнення кінцевих цілей стратегії розвитку на рівні НІС.

Управлінські цілі пов'язані з адміністративною структурою розподілу ресурсів в регіональних інноваційних системах. Певна частина цих рішень пов'язана зі створенням умов функціонування галузевих та географічних ринків товарів і послуг, що передбачає оптимізацію матеріальних, енергетичних та інформаційних потоків в національній виробничо-технологічній системі. Все це потребує відповідного планування та прийняття управлінських рішень на рівні інноваційного кластеру. Планування повинне містити аргументований розподіл завдань між його виконавцями і визначення джерел фінансового і матеріально-технічного забезпечення їх виконання та передбачає забезпечення умов для прийняття оперативних рішень щодо поточних питань інноваційного розвитку територій та суб'єктів господарювання.

В основі оперативних цілей лежить оптимізація структури прибутку, зокрема, шляхом розподілу ресурсів по функціональних областях, виходячи з планованої номенклатури виробленої продукції. Ключовими рішеннями тут виступають питання ціноутворення, маркетингової стратегії, забезпечення необхідних рівнів запасів і завантаження потужностей. Тільки в такому випадку можна сподіватися на створення добре налагодженого механізму акумуляції та виділення коштів на дослідження та технологічний розвиток.

Поєднання всіх трьох рівнів цілей потрібно враховувати при впливі інноваційних кластерів на управління економіки, тому що тільки так буде проводитися ефективна інноваційна політика на короткостроковий та довгостроковий період.

В основу методології побудови НІС рекомендується покласти системний, синергетичний. Синергетичний підхід сприяє формуванню загальних закономірностей самоорганізації НІС, їх станов-

лення та забезпечення живучості, зумовлює дослідження просторово-часової організації, умов її побудови та управління розвитком економіки.

Дослідження сучасних тенденцій функціонування та розвитку інноваційних кластерів демонструє нелінійну динаміку та хаотичність процесів, що в них відбуваються. Тому для визначення механізмів ефективного управління та розвитку економіки і проведення модельних експериментів, необхідно застосовувати принципово нові інноваційні підходи, в основі яких лежить еволюційно-синергетична парадигма.

Синергетика – це наука про самоорганізацію в нерівноважних відкритих нелінійних дисипативних системах реального світу, до яких відносяться й інноваційні кластери. При цьому під самоорганізацією розуміється певний фазовий перехід – стрибкоподібна зміна внутрішніх властивостей системи при незмінних зовнішніх параметрах.

Для побудови НІС, згідно з вказаними підходом, необхідно володіти інформацією як про умови формування інновацій, інтереси та внутрішні мотиваційні аспекти інноваторів, стан зовнішнього середовища, так і про кінцевий результат реалізації інновацій – конкретні показники, які характеризують рівень ефективності нововведень. Найбільш складнощі тут можуть виникати при спробі оцінити рівень інноваційного розвитку соціальних систем. Тому в основі характеристики рівня розвитку соціуму повинен лежати соціальний моніторинг – кількісна та якісна його оцінка, прогнозування станів розвитку та прийняття управлінських рішень.

Одними з основних умов забезпечення ефективного розвитку інноваційного кластеру є процеси управління. Впровадження та створення інноваційного продукту є досить затратним, тому виникає необхідність в моделюванні процесів управління інноваційного кластеру та прийняття рішень.

Інноваційний кластер, який являє собою сукупність різних видів підприємств, що діють в рамках загального фінансово-економічного механізму, на відміну від інших систем, що розвиваються еволюційним шляхом, коли до однієї центральної одиниці додаються залежні структури, які приймають її правила та принципи, має певні особливості, оскільки учасники, які входять до складу інноваційного кластеру, є достатньо різноманітними за методами управління, напрямками діяльності, цілями розвитку. Тому одними з основних умов забезпечення ефективного розвитку інноваційного кластеру є впровадження методів управління НІС, розбудова єдиної національної інфраструктури організаційного об'єднання, що буде забезпечувати додаткову ефективність функціонування кластеру.

Вплив інноваційних кластерів на економіку та суспільство держави:

- Розвиток суспільства реалізується через створення: державних, суспільних та приватних «цінностей», які поліпшують рівень життя суспільства; через зосередження уваги на розвитку соціальних, економічних, культурних і політичних інтересів громадян; через підвищення рівнів соціального забезпечення життя, покращення стандартів культури, доходів і здоров'я членів суспільства.

- Розвиток територіальної економіки. Здійснюється через пошук пріоритетних галузей та ефективного використання територіальних, трудових, фінансових і матеріальних ресурсів регіону через переваги територіального розташування.

- Розвиток економічних та інформаційних мереж. Відбувається через створення соціально-економічних об'єднань в інноваційному кластері та співробітництві обміну інформації між учасниками кластеру.

- Розвиток освіти та науки. Здійснення через підвищення рівня освіти, тому що виникає потреба в висококваліфікованих працівників; виникає потреба в консультативних та аналітичних послугах в дослідженні ринку; впровадження нових технологій керування та виробництва;

- Підтримка власного товаровиробника. Реалізується шляхом підвищення конкурентоспроможності національного виробника. Відбувається переорієнтація виробництва на місцеві матеріали. Крім того, відбувається кредитування на пільгових умовах перспективних напрямів, а також орієнтація на світовий ринок.

Кластерний розвиток як чинник підвищення національної та регіональної конкурентоспроможності є характерною ознакою сучасної інноваційної економіки. Взаємообумовленість і взаємозв'язки між процесами кластеризації, зміцнення конкурентоспроможності та прискорення інноваційної діяльності – це нове економічне незвичайне явище, що дозволяє протистояти тиску глобальної

конкуренції і належно відповідати вимогам національного і регіонального розвитку.

Висновки і пропозиції. Кластерна форма організації інноваційної діяльності спричиняє створення особливої форми інновації – сукупного інноваційного продукту, який є результатом діяльності мережі учасників кластеру, що дозволяє прискорити його розповсюдження на всій території регіону. В сучасній конкурентоспроможній економіці важливу роль відіграють інновації, а саме національна інноваційна система, яка впливає на розвиток та формування інноваційних кластерів. Оскільки інноваційні кластери створюються на основі передових досягнень в галузі науки, техніки і технології промислового виробництва, що дозволяють формувати і займати нові ринкові ніші, то одним з основних умов їх утворення в регіоні є створення регіональних модулів Національної інноваційної системи України. Наслідком створення інноваційного кластеру стає вдосконалення виробництва, збільшення кількості малих та середніх підприємств і зростання конкурентоспроможності підприємств на внутрішньому та світовому ринках, таким чином інноваційний кластер відіграє важливу роль в управлінні та розвитку економіки.

Список літератури:

1. Максимова В.Ф. SMART (интеллектуальная) экономика: цели, задачи и перспективы / В.Ф. Максимова // Открытое образование. – 2011. – № 3. – С. 63-71
2. Интеллектуальная экономика – технологические вызовы XXI века / С.Ю. Глазьев, А.Е.Арменский, Е.А.Наумов / Под ред. О.С. Сабдена. – Алматы : ИД «Эксклюзив», 2009. – 320 с.
3. Барышева А.В. Экономика знаний: новая парадигма научного познания [Електронний ресурс] / А.В. Барышева. – Режим доступу : <http://spkurdyumov.narod.ru/barisheva2.htm>. – Назва з екрану.
4. Дзенис В.А. Участие банков в инвестиционных процессах экономического развития украины и её регионов / В.А. Дзенис, С.А. Дзенис // Научный информационный журнал «Бизнес-информ». Научно-практические проблемы социально-экономического развития. / – Харьков, 2010. – № 5* 2010 г. – С. 27-29.
5. Инновационное развитие – основа модернизации экономики России / Национальный доклад; ред. кол.: Евтушенков В.П. [и др.] – М. : ИМЭМО РАН, ГУ-ВШЭ, 2008. – 168 с.
6. Полтерович В.М. Стратегии институциональных реформ. Перспективные траектории / В.М. Полтерович // Экономика и математические методы. – 2006. – № 1(28) – С. 17-23.
7. Плескач В.Л. Інноваційна діяльність в Україні: стан та проблеми / В.Л. Плескач, Т.Ю. Зінчук // Матеріали Міжнародного симпозиуму «Інноваційна політика та законодавство в Європейському Союзі та Україні: формування, досвід, напрямки наближення». – К. : Фенікс, 2011. – С. 69-73.
8. Соловьев В.П. Новые возможности и новые проблемы инновационного развития экономики: опыт самоинтервью // Журнал об инновационной деятельности. – № 9, сентябрь, 2011. – С. 93-94.
9. Портер М. Конкуренция. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2005. – 608 с.
10. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р., № 40-IV.
11. Freeman C. The 'National System of Innovation' in historical perspective // Cambridge Journal of Economics. – 2003. – vol. 19. – N. 1. – P. 5-24.
12. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/doccatalog/list?currDir=48718>.

Мельников В. В.

Киевский национальный экономический университет имени Вадима Гетьмана

ИННОВАЦИОННЫЕ КЛАСТЕРЫ И ИХ РОЛЬ В УПРАВЛЕНИИ ЭКОНОМИКОЙ

Резюме

Исследованы теоретические вопросы формирования инновационных кластеров и их роль в управлении экономикой. Изложены основные положения по формированию национальной и региональной инновационной системы. Проанализирована необходимость создания инновационно-ориентированной экономики в современных условиях. Рассмотрена необходимость кластеризации экономики Украины.

Ключевые слова: инновация, кластер, управление, конкурентоспособность, национальная инновационная система, синергетический подход.

Melnikov V. V

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

INNOVATION CLUSTERS AND THEIR ROLE IN MANAGING THE ECONOMY

Summary

Theoretical questions of formation of innovation clusters and their role in managing the economy. The basic provisions for the formation of national and regional innovation system. Analyzed the need to create an innovation-oriented economy in the modern world. The necessity of clustering the Ukrainian economy.

Key words: innovation, cluster management, competitiveness, national innovation system, synergistic approach.

УДК 330.46: 001.57

Савушкін Д. І.

Бердянський університет менеджменту і бізнесу

МОДЕЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ СИСТЕМ

Стаття присвячена розробці концептуального підходу до моделювання економічних трансформацій курортно-рекреаційних систем. Обґрунтовано концептуальні засади системного дослідження функціонування економіки курортно-рекреаційних утворень, які містять сукупність положень про сутність і дослідження процесу розвитку систем сукупності трансформаційних перетворень. З метою дослідження проблеми економічної трансформації курортно-рекреаційних систем побудовано дві альтернативні економіко-математичні моделі, які дозволяють створювати ефективні механізми управління трансформацією таких систем. За результатами моделювання виявлено параметри, які істотно впливають на процеси економічних трансформацій.

Ключові слова: курортно-рекреаційний комплекс, економічні трансформації, трансформаційний цикл, модель трансформаційних змін, матриця трансформації.

Постановка проблеми. Реформування національної економіки пов'язане з глибокими структурними перетвореннями у всіх сферах суспільного життя, трансформацією господарського комплексу України, здійсненням ефективної регіональної політики та іншими важливими напрямками соціально-економічного розвитку. Одним із найважливіших завдань цього процесу залишається пошук раціональних методів та способів активізації розвитку тих видів діяльності, для яких існують усі необхідні умови і які за своєю соціальною результативністю та економічною віддачею можуть скласти гідну конкуренцію традиційним галузям господарства. Серед таких своєрідних «ядер зростання» пріоритетне місце посідає курортно-рекреаційна сфера.

У сучасній світовій економіці курортні рекреації – одна з найбільш високоприбуткових сфер, а також одна з тих, що найбільш динамічно розвивається. Багато країн мають їх як постійно зростаюче джерело не лише за рахунок фінансових надходжень, але і за рахунок залучення мільйонів туристів. Також вони є джерелом розвитку інфраструктури територій, створення додаткових робочих місць. Україна володіє потужним курортно-рекреаційним потенціалом, ефективно освоєння якого може забезпечити не лише повне задоволення потреб населення в рекреаційних послугах, але і принести реальну економічну вигоду. Тому рекреаційна сфера в процесі ринкової трансформації економіки повинна зайняти одне з провідних місць у структурі господарського комплексу [1].

Таку перспективу для національних курортно-рекреаційних комплексів покликано забезпечити відповідні методології системних економічних трансформацій, засновані на сучасних концепціях дослідження складних економічних систем, і, перш за все, на методах системного дослідження та економіко-математичного моделювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема трансформації економічних систем має глибокі підстави в проблематиці загальної економічної теорії. З нею безпосередньо пов'язані проблеми формування, розвитку, зміни економічних систем, які досліджувалися в роботах багатьох вчених впродовж тривалого періоду часу. У процесі дослідження економічної трансформації курортно-рекреаційних систем автор спирався на теоретичні розробки, що містяться в працях Д. Бела, Е. Денісона, П. Друкера, Д. Кендріка, С. Ковалю, Р. Солоу, Дж. Стігліца, Я. Тінбергена, Й. Шумпетера та інших вчених [2; 3]. Загальним проблемам перехідних процесів у економіках різних країн, а також проблемі трансформаційної економіки присвячені роботи таких українських вчених, як М. Долішній, А. Гальчинський, В. Геєць, А. Грищенко, М. Гуревичів та ін. [4].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. У той же час багато аспектів трансформації економічних систем продовжують залишатися недостатньо дослідженими. Зокрема, значне прискорення та ускладнення світових економічних процесів, посилення міжсистемних інтеграцій інтенсифікують трансформаційні зміни і в курортно-рекреаційних системах, що вимагає їх ретельного дослідження.

На сьогоднішній день ще не до кінця розкритий процес структурної трансформації систем із врахуванням його складності і невизначеності майбутніх етапів розвитку [5]. Ще не склалася цілісна концепція трансформації курортно-рекреаційних систем, яка б ґрунтувалася на чіткому розумінні її певних параметрів та їх органічного взаємозв'язку в єдиній цілісній системі.

Мета статті. Цілісне сприйняття складних і неоднозначних явищ сучасної економіки, формування комплексної системної концепції економічного розвитку курортно-рекреаційних систем,